

Medieplan för biblioteken i Markaryds kommun

- Mål
- Taxa
- Reglemente
- Policy
- Plan
- Delegationsordning
- Riktlinje

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställd	Beslutsinstans
Medieplan för biblioteken i Markaryds kommun	Plan	2025-10-13	Förvaltningschef
Dokumentansvarig	Diarienummer	Reviderad	Giltig till
Kultur- och fritidschef	2025/168	--	--
Dokumentinformation			
Medieplanen åskådliggör bibliotekens arbete med medier i alla led; från inköp till magasinering/gallring. Målet är att effektivisera och strukturera upp mediearbetet internt och göra det mer transparent externt.			
Dokumentet gäller för			
Biblioteken i Markaryds kommun			

Innehåll

Inledning.....	43
Organisation och omvärldsbevakning	54
Biblioteken och kommunen	54
Inköpskanaler och vägledning.....	65
Personalen; roller och ansvar i medietarbetet.....	65
Fjärrlån och lånesamverkan	65
Styrdokument.....	87
Bibliotekslag och Biblioteksplan.....	87
Skollag samt skolans läroplaner, kurs- och ämnesplaner	98
FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.....	98
Mediebudget	98
Mediepolicy	1140
Definition	1140
Kretslopp	1140
Etiska riktlinjer	1140
Allmänna riktlinjer för inköp.....	1140
Prioriterade grupper och riktlinjer för inköp	1244
Personer med funktionsnedsättning	1244
Nationella minoriteter samt personer som har annat modersmål än svenska.....	1244
Barn och ungdomar.....	1342
E-media	1342
Inköpsförslag och extern kritik.....	1443
Gåvor	1443
Gallring/magasinerings.....	1443
Gallring	1443
Magasinering	1544
Mål och analys.....	1645
Giltighetstid och revidering av Medieplanen	1948

Inledning

Medieplanen gäller för kommunens folk- och skolbibliotek och är dels ett praktiskt dokument för bibliotekspersonalen, dels ett strategiskt dokument med intresse för allmänheten och skolans personal/elever.

Syftet med Medieplanen är att åskådliggöra bibliotekens arbete med medier i alla led; från inköp till magasinering/gallring. Målet är att effektivisera och strukturera upp mediearbetet internt och göra det mer transparent externt.

Medieplanen är ett levande dokument som kommer att revideras varje år. Om behov uppkommer för en större revidering kommer en sådan planeras in.

I Biblioteksplan för Markaryds kommun 2024-2027 finns följande avsnitt:

*Vår vision: Möjligheternas Markaryd –
                         tillsammans gör vi varandra bättre*

”Markaryds kommun vill vara en del av invånarnas vardag och erbjuda möjligheter genom biblioteken. Möjligheternas bibliotek är att enskilt eller i grupp ta nästa steg i det livslånga lärandet och erbjuda möjligheten att ta del av nästa läsupplevelse, kulturupplevelse, digitala framsteg eller lärarika möten. Biblioteksverksamheten ska vara öppen, tillgänglig och välkomnande för alla, både i lokalen och i samhället. Bibliotekets utbud av medier och programverksamhet ska präglas av allsidighet och kvalitet, spegla hur kommunen är sammansatt liksom invånarnas intresse. Med möjligheternas bibliotek vill Markaryds kommun leva upp till och överträffa invånarnas förväntan på kommunens bibliotek och samtidigt uppfylla Bibliotekslagen.”

Efter en inledande presentation av den lokala biblioteksorganisationen samt lokalsamhället och rådande styrdokument fortsätter dokumentet med en mediepolicy som bland annat går in i detalj vad gäller definition av medier, riktlinjer för inköp, prioriterade grupper och magasinering/gallring.

Organisation och omvärldsbevakning

Biblioteken och kommunen

Markaryds kommun är en kommun i södra Småland med drygt 10 000 invånare. På kommunens hemsida går det att läsa: *Markaryds kommun är en naturnära, småländsk gränsbygd där människor och företag växer och utvecklas i en kreativ och hållbar miljö. Där gemenskap och mångfald skapar en trygg, jämställd och framtidsbejakande kommun som präglas av tillit.* (<https://www.markaryd.se/sidor/kommun-och-politik/vision-2030.html> 2025-03-04)

Kommunen har tre meröppna folkbibliotek;

- Markaryd
- Strömsnäsbruk
- Traryd

I kommunen finns fem skolbibliotek;

- Markaryds skola
- Timsfors skola
- Traryds skola
- Strömsnässkolan
- KCM; gymnasieskola

Skolbiblioteksverksamheten är inkluderad i kommunens biblioteksplan.

Samtliga bibliotek använder den kommunala internposten för att skicka reserverade/återlämnade böcker mellan biblioteken.

Utlåningsstatistiken var i korthet 2024: folkbiblioteken 49 644 utlån samt skolbiblioteken 14 540 utlån vilket sammanslaget ger 64 184 utlån.

Fördelningen av inskrivna barn i förskola till gymnasium var våren 2025 följande:

Förskola 1-3 år	Förskola 4-6 år	Grundskola åk F-6	Grundskola åk 7-9	Gymnasieskola åk 1-3
217	229	768	358	293

Med hjälp av Statistikmyndigheten SCB har vi tagit fram siffror för kommunen gällande 2023 (<https://www.scb.se/> 2025-03-04). Siffrorna för Markaryds kommun följs av rikssiffrorna inom parentes.

Utbildningsnivå

Förgymnasial utbildning Folkskoleutbildn	Förgymnasial utbildning Grundskoleutb	Gymnasial utbildning kortare än 3 år	Gymnasial utbildning 3 år	Eftergymnasial utbildning kortare än 3 år	Eftergymnasial utbildning minst 3 år
10% (5%)	16% (12%)	24% (19%)	25% (22%)	10% (15%)	11% (24%)

Befolkningens ålder

0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90-99 år	100+ år
1 038	1 179	1 044	1 206	1 150	1 311	1 165	1 209	636	136	2

Kommunen i siffror

Medelålder	Kvinnor	Män	Födda i Sverige	Födda utomlands	Genomsnittliga inkomsten	Har jobb
44,5 år (41,9 år)	48,2% (49,7%)	51,8% (50,3%)	75,4% (79,4%)	24,6% (20,6%)	27 567 kr. (32 358 kr.)	81,6% (82%)

Inköpskanaler och vägledning

Markaryds kommun har efter upphandling avtal med följande leverantörer:

- Böcker och ljudböcker = Adlibris AB
- Anpassad media = BTJ
- DVD, CD-skivor och TV-spel = FörlagEtt AB
- Tidningar och tidskrifter = Prenax

Biblioteken har ett abonnemang på BTJ:s inköpsvägledning. Abonnementet innebär bland annat att det varje år utkommer 24 digitala häften med lektörsomdömen på nyutkommen media. Bibliotekspersonalen använder även andra kanaler för att hålla sig uppdaterade i utgivningen, till exempel tv-program, tidningar/tidskrifter och internet-resurser.

Sveriges depåbibliotek och lånecentraler har ett nationellt uppdrag att vägleda folk- och skolbibliotek med kompetensinstatser kring gallring. Inköpsansvariga har tagit del av deras material vad gäller gallring.

Personalen; roller och ansvar i mediearbetet

All personal är på olika sätt delaktig i mediearbetet.

På Markaryds bibliotek är bibliotekspedagogen och verksamhetsutvecklaren inköpsansvariga för barnmedia. Bibliotekarien på Markaryds bibliotek har inköpsansvar för vuxenmedia och bibliotekarien på Strömsnäsbruks bibliotek för vuxen- och barnmedia till Strömsnäsbruks och Traryds bibliotek. Skolbibliotekarierna är inköpsansvariga för alla skolbibliotek.

Personalen samverkar kring inköpen genom anteckningar i BTJ:s digitala häften. All personal kan lämna inköpsförslag till respektive avdelnings inköpsansvarig. Bibliotekspedagogen och verksamhetsutvecklaren har möte 1-2 gånger i månaden. Inköpsansvariga bibliotekarier för vuxenmedia har telefonmöte 1-2 gånger i månaden.

På Markaryds bibliotek beställer biblioteksassistenten vuxenmedia och bibliotekspedagogen barnmedia. På Strömsnäsbruks och Traryds bibliotek beställs all media av inköpsansvarig bibliotekarie och skolbibliotekens media av skolbibliotekarierna. Inköp sker oftast i anslutning till ovan nämnda möten men kan även ske utöver detta.

Medier levereras till Markaryds och Strömsnäsbruks bibliotek. Samtliga skolbibliotek tar emot leveranser. Biblioteksassistenten samt bibliotekspedagogen i Markaryd, biblioteksassistenten i Strömsnäsbruk/Traryd samt skolbibliotekarierna lokaliserar medierna och utrustar dem enligt bibliotekets rutin.

Fakturorna till Markaryds bibliotek hanteras av biblioteksassistenten, Strömsnäsbruks och Traryds bibliotek av inköpsansvarig bibliotekarie och skolornas av skolbibliotekarierna.

Fjärrlån och lånesamverkan

Fjärrlån innebär att biblioteken beställer en bok från ett annat bibliotek och lånar ut till efterfrågande användare. All efterfrågad litteratur som går att köpa in ska ses som ett inköpsförslag. Boken bör köpas in om den kan förväntas efterfrågas av flera. Om litteraturen ej går att köpa eller är av sällsynt karaktär blir den aktuell för fjärrlån. All litteratur går inte att

fjärrlåna; det är biblioteket som äger litteraturen som bestämmer. För låntagarna gäller följande regler vid fjärrlån:

- Ett fjärrlån kostar 10 kronor, ej uthämtat fjärrlån kostar 30 kronor.
- Medier som finns på kommunens bibliotek fjärrlånas bara i undantagsfall vid till exempel författarbesök och bokcirklar.
- Användare får enbart beställa ett begränsat antal fjärrlån åt gången; max 5 stycken samtidigt fjärrlån.
- Skolbiblioteken fjärrlånar ej utan hänvisar till folkbiblioteken.

Vi fjärrlånar inte bara in böcker utan lånar även ut egna medier till andra bibliotek i landet. Biblioteken i Kronoberg/Blekinge och Kalmar har ett särskilt fjärrlån/mediesamarbete med transporter mellan biblioteken. Rådande avtal innebär att Postnord transporterar böcker mellan biblioteken till ett fast pris. Detta avtal upphör att gälla 2026 02 28. Då inget nytt avtal är på gång kommer biblioteken i Markaryds kommun behöva returnera alla fjärrlån med ordinarie postgång från och med mars 2026. Vilka konsekvenser detta kommer föra med sig vet vi först 2026.

Följande beställningsordning gäller för närvarande vid fjärrlån:

1. Fjärrlån/mediesamarbetet
2. Internationella biblioteket och Lånecentralen i Umeå
3. Universitets- och Högskolebiblioteken

Studerande vid universitet/högskola som bor på studieorten hänvisas i första hand till skolans bibliotek. Vad gäller studielitteratur hänvisas i första hand till e-böcker. Distansstudenter hänvisas till att i första hand använda sig av kursens/programmets anknutna bibliotek med distansservice.

Inom kommunen finns det en lånesamverkan mellan folkbiblioteken och skolbiblioteken. Kommunens internpost kör dagligen mellan de olika biblioteken för att distribuera böcker. Bokbestånden på folkbiblioteken och skolbiblioteken betraktas som ett gemensamt bestånd. Låntagarna ska lätt kunna beställa från de olika biblioteken i kommunen och få boken levererad till sitt närmaste bibliotek.

Styrdokument

- Bibliotekslag (2013:801)
- Biblioteksplan för Markaryds kommun 2024-2027
- Skollag (2010:80)
- Skolans läroplaner, kurs- och ämnesplaner
- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna
- Budget för folk- och skolbiblioteken i Markaryds kommun

Bibliotekslag och Biblioteksplan

Arbetet med medier på biblioteken i Markaryds kommun påverkar i hög grad av de två styrdokumenterna Biblioteksplanen och Bibliotekslagen.

I *Biblioteksplan för Markaryds kommun 2024-2027* går det att läsa att biblioteken ska:

- Aktivt arbeta för att fortsätta skapa en samling medier som speglar hur kommunen är sammansatt samt invånarnas intressen. Samlingen ska vara aktuell, allsidig, inspirerande och av hög kvalitet.
- Erbjuder medier till våra prioriterade grupper samt öka medvetenheten om dessa grupper och vikten av för dem anpassad och relevanta medier för ökad interaktion och integration.

Ovanstående punkter i Biblioteksplanen togs fram genom dialog med användare, politiker och personal samt influerades av *Bibliotekslagen (2013:801)*:

Enligt Bibliotekslag ska bibliotekets mål vara att:

- ...verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.
- ...biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.
- ... i syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

Bibliotekslagen fastslår att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt följande prioriterade grupper:

- personer med funktionsnedsättning
- nationella minoriteter
- personer som har annat modersmål än svenska
- barn och ungdomar

Folkbiblioteken har enligt bibliotekslagen skyldighet att tillse att:

- utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.
- verksamheten ska vara tillgänglig för alla och anpassad till användarnas behov.
- verksamheten ska särskilt främja läsning och avgiftsfri tillgång till litteratur.

- verksamheten ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Skollag samt skolans läroplaner, kurs- och ämnesplaner

I *Skollag (2010:80)* finns två paragrafer där det går att utläsa följande vad gäller skolbibliotekens medier:

- Med skolbibliotek avses i denna lag en samlad, gemensam och ordnad verksamhet med ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga och digitala medier som ställs till lärarnas och elevernas förfogande för att användas som en resurs i undervisningen.
- Utöver de ändamål som anges i bibliotekslagen ska ett skolbibliotek främja elevernas läsande...

Skolverket har skrivit ett förtydligande av ovanstående lagtext om hur skolbiblioteken ska förhålla sig till den, samt skolans läroplaner, kurs- och ämnesplaner vad gäller medier ([Vad innebär skolbiblioteksverksamhet? - Skolverket 2025 10 09](#)):

- Skolbibliotek ska erbjuda ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga och digitala medier som ställs till elevers och lärares förfogande för att användas som en resurs i undervisningen.
- Att utbudet ska vara allsidigt och målgruppsanpassat ska prägla inköp och gallring av beståndet såväl som upphandling av tjänster. Ett målgruppsanpassat utbud innebär att det tas hänsyn till elevernas ålder och andra faktorer som till exempel funktionsnedsättning och språklig bakgrund. Det ska också tas hänsyn till vilka skolformer som finns inom huvudmannen, till exempel grundskolan och gymnasieskolan.
- Att utbudet ska vara allsidigt innebär ett brett och varierat utbud av bland annat genrer och titlar utan inskränkning utifrån ideologiska, politiska eller religiösa utgångspunkter.
- I ett skolbibliotek bör fokus vara på tryckt litteratur eftersom ett av de huvudsakliga uppdragen är att främja elevernas läsförmåga och läsintresse.

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

Den allmänna förklaringen omfattar 30 artiklar som tillsammans beskriver de grundläggande och universella mänskliga rättigheterna. Artiklarna tar upp både vad varje individ har rätt till – såsom frihet, utbildning och likabehandling – och vad varje individ har rätt att slippa – exempelvis slaveri, tortyr och förtryck. ([Allmanförklaringomdemanskligarattigheterna.pdf](#))

Mediebudget

Mediebudgeten är det styrmedel som sätter de ekonomiska ramarna för inköp.

Anslagsfördelningen på folkbiblioteken sker mellan olika så kallade aktiviteter; framför allt mellan de tre folkbiblioteken och avdelningarna barn/vuxen. Anslagsfördelningen styrs framför allt av befolkningens storlek i bibliotekets upptagningsområde. Där finns även specifika anslag för inköp av bokgåvor, av-medier (dvd och tv-spel), e-medier och tidningar/tidskrifter.

Utifrån den budget Utbildnings- och kulturnämnden fastställer varje år fördelar verksamhetsansvarig mediebudgeten mellan dess olika aktiviteter i samråd med bibliotekens övriga inköpsansvariga. Inköpsansvariga ska säkerställa att medlen används i enlighet med Mediepolicyen. Anslaget ska användas till fullt ut men ej överstiga tilldelad summa. Inköpen ska spridas ut över året.

Skolbiblioteken erhåller sin mediebudget från den skola där biblioteket är beläget och baseras efter en viss summa per elev/läsår.

Både folk- och skolbibliotek arbetar för höjda medieanslag för att kunna erbjuda nya medier i den mängd och bredd verksamheten önskar. Inflation har över tid urholkat medieanslaget och både folk- och skolbibliotek har idag en jämförelsevis låg budget per invånare/elev ([Biblioteksstatistik – Kungliga biblioteket – Sveriges nationalbibliotek – kb.se](#)).

Mediepolicy

Definition

Med medier avses i detta dokument; tryckta böcker, tidningar och tidskrifter, ljudböcker, e-böcker, e-ljudböcker, nättjänster/databaser, tv-spel, film samt anpassade medier som; talböcker, lättläst, stor-stil, teckenspråksböcker, böcker och DVD med tecken-stöd och taktila böcker.

Kretslopp

Alla medier på biblioteken följer ett specifikt kretslopp. Biblioteken i Markaryds kommun har inget bevarandeansvar och är vare sig arkiv eller museum. Vi bör sträva efter ett nollsummespel där minst lika mycket gallras som införlivas i beståndet. Kretsloppet ser ut som följer:

Urval > Införlivande i beståndet > Till utlån > Lagning och underhåll > Gallring/magasinerings eller nyinköp.

Lagning och underhåll av böcker utförs främst av biblioteksassistenter. Detta sker endast i undantagsfall då boken ej finns tillgänglig för nyinköp samt att arbetsinsatsen bedöms rimlig och resultatet kan förväntas bli hållbart. Beslut om gallring, magasinerings eller nyinköp fattas av respektive avdelnings inköpsansvariga och genomförs i samverkan med övrig personal.

Skolbiblioteken har inga magasin utan boken gallras eller köps in på nytt när en bok når denna del av kretsloppet. Skolbibliotekarierna ansvarar för hela kretsloppet.

Etiska riktlinjer

Biblioteken i Markaryds kommun tar avstånd från medier vars huvudsyfte är att glorifiera eller propagera för våld, sexism, pornografi, rasism, eller spekulera i konspirationsteorier eller andra fördomar som strider mot FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

Allmänna riktlinjer för inköp

Biblioteken är till för alla. Biblioteken ska ha ett så brett utbud som möjligt av olika slags medier för alla åldrar. Vi strävar efter ett allsidigt mediebestånd för alla genom inköp baserat på en kombination av efterfrågan - kvalitet - nödvändighet. Dessa tre ord bildar en triangel innehållande ett spänningsfält som olika medier rör sig inom vid urvalsförfarandet. ([Bibliotekarier om sitt mediestrategiska uppdrag - Svensk biblioteksförning](#))

Vi har varken mediebudget eller plats att köpa in allt som finns tillgängligt/efterfrågas för inköp. Vi behöver göra ett aktivt urval av utbudet och inköpen får inte styras av påtryckningar; till exempel ideologiska eller religiösa. Bibliotekspersonalen gör genom inköpsarbetet ett urval kopplat till de anslag som finns till förfogande och anpassar inköpen efter vad som finns sedan tidigare på biblioteken samt ovan nämnda inköpsfaktorer; efterfrågan, kvalitet och nödvändighet.

AI, artificiell intelligens, har under de senaste åren börjat användas vid framställande av medier. Biblioteken i Markaryds kommun är medvetna om detta och följer utvecklingen noga. AI-producerade medier genomgår samma bedömning som alla andra inköp i enlighet med texten ovan.

Inköpsansvariga har ett viktigt uppdrag att med hjälp av sina erfarenheter och yrkeskompetens bedriva ett mediearbete som bygger upp ett bestånd som speglar användarnas omvärld och

intresse. Förutom lokalkännedom förhåller bibliotekspersonalen sig till tidigare angivna styrdokument samt denna Medieplan.

Prioriterade grupper och riktlinjer för inköp

Personer med funktionsnedsättning

Bibliotekens mål är att köpa in det som efterfrågas av och till denna prioriterade grupp.

Kommunens folkbibliotek ska tillsammans ha ett bestånd som motsvarar kommuninvånarnas behov och efterfrågan av anpassade medier; talböcker, lättläst, stor-stil, teckenspråksböcker, böcker och DVD med tecken-stöd och taktila böcker. På Markaryds och Strömsnäsbruks bibliotek finns alla ovanstående medietyper i beståndet. Traryds bibliotek har ett mindre bestånd men möjligheten att beställa dit medier på efterfrågan finns.

Äppelhyllor finns på Markaryds och Strömsnäsbruks bibliotek. Äppelhyllorna innehåller anpassade medier för utlån till barn/ungdomar, föräldrar och berörd personal som har eller kommer i kontakt med en person med en funktionsnedsättning.

Biblioteken i Markaryds kommun tillhandahåller ett litet utbud av talböcker på cd. Personer med en funktionsnedsättning har rätt till nedladdning av talböcker via Legimus från MTM (Myndigheten för tillgängliga medier). Bibliotekspersonalen registrerar och utbildar de personer som önskar få tillgång till tjänsten. Personer över 18 år vänder till sig till folkbibliotekets personal för bokning av tid och personer under 18 år kontaktar skolbibliotekarierna.

Kommunens skolbibliotek har alla ett bestånd som är anpassat till verksamheten. Speciellt fokus finns på Strömsnäsbruks skolbibliotek då kommunens Anpassad grundskola ligger i samma byggnad.

Nationella minoriteter samt personer som har annat modersmål än svenska
Folkbiblioteken i Markaryds kommun har som vision att tillsammans ha ett grundbestånd för alla oavsett språk. Som komplement till detta har verksamheten möjligheten att vända sig till biblioteken i Växjö och Karlskrona för fjärrlån av vissa språk. Internationella biblioteket i Stockholm är lånecentral för alla Sveriges kommuner vad gäller mångspråk.

I Markaryds kommun var cirka 25% utlandsfödda 2023. Den största gruppen är för närvarande arabisktalande från Syrien. Hur många som tillhör en minoritet vet vi inte då detta är olagligt att registrera.

Biblioteken prioriterar barn vad gäller egna inköp av mångspråklitteratur. Biblioteken har ett mindre bestånd av böcker på mångspråk för vuxna, samt språkkurser, lexikon och lättläst litteratur. Personer som önskar tidningar/tidskrifter hänvisas till e-tjänsten Pressreader med tidningar/tidskrifter från mer än 100 länder, samt vår lättlästa nyhetstidning på svenska.

Skolbiblioteken tillhandahåller ett litet utbud av böcker på för skolan aktuella andra språk än svenska. Skolbibliotekarierna hänvisar ut över detta grundutbud till folkbiblioteken vad gäller böcker på minoritetsspråken och andra språk än svenska.

Barn och ungdomar

Kommunens bibliotek arbetar aktivt för att tillgängliggöra medier till barn och ungdomar. Barn och ungdomar vill oftast låna nya böcker och att de ska finnas inne på hyllan när de frågar. För detta krävs ett genomarbetat och uppdaterat bestånd av barn- och ungdomsböcker till utlån. Förutom böcker på öppen hylla ute i biblioteket finns även en pool med böcker för bokprat i magasinet på Markaryds bibliotek.

För att öka alla barns tillgång till böcker i hemmet arbetar biblioteken med gåvoböcker i enlighet med kommunens Biblioteksplan samt Hallbibblan som innebär påsar med böcker till hemlån på samtliga förskoleavdelningar och Familjecentraler i kommunen.

Biblioteksverksamheten har som mål att uppmärksamma böcker för förskolebarn som bidrar till språklig medvetenhet och språkutveckling och inbjuder till högläsning och boksamtal. Samspel mellan bild och text är viktigt vid inköp av bilderböcker och småbarnsböcker/pekböcker. Biblioteken ska köpa in barn- och ungdomsböcker som väcker läsglädje och stimulerar till språkutveckling. Barnavdelningarna eftersträvar mångfald och inkludering vid inköp så att alla barn och ungdomar kan känna igen sig eller känna empati med bokens personer. Tillförlitliga och aktuella fackböcker ska finnas för olika åldrar. Layout och disposition ska vara logisk och lätt att följa.

Barnavdelningarna har ett mindre urval av tidskrifter för barn på biblioteken i Markaryd och Strömsnäsbruk.

E-media distribueras till barn och ungdomar via Biblio. Här har vi sedan 2025 öronmärkt en del av anslaget till barnmedia.

Ljudböcker i fysisk form erbjuds i liten omfattning. Ljudböcker har i stort sett slutat tillverkas. Nyinköp kommer ej att ske.

Barn-/ungdomsfilm köps in gemensamt till Markaryds och Strömsnäsbruks bibliotek och cirkuleras mellan biblioteken. Fokus ligger på filmer med anknytning till en bok. Utgivningen av fysiska filmer har minskat och streaming-alternativen har ökat men vi ser fortfarande ett behov i att köpa in och erbjuda fysiska filmer som ett komplement.

Anslaget för spel är gemensamt för alla bibliotek i kommunen. Brädspel köps in med fokus på prisvinnare och de med koppling till en bok. Tv-spelen som verksamheten köper in har inte högre åldersetikett än PEGI 12. I nuläget köper biblioteken in tv-spel till Nintendo Switch, Playstation 4, 5 och Xbox One, Series X. Utgivningen av fysiska tv-spel har minskat men vi ser fortfarande ett behov i att köpa in de tv-spel som kommer med utlåningsrättigheter för att kunna erbjuda fysiska tv-spel som ett komplement.

E-media

E-media levereras av Wedobooks som genom appen och hemsidan Biblio ansvarar för utbudet. Om vi får in önskemål på e-titlar kan vi skicka vidare dessa till Wedobooks.

Anslaget för e-media är fördelat per månad och styrs per automatik via administratörsinställningar i Biblio. En viss del av e-media-anslaget är öronmärkt för barn och ungdomsböcker. Om anslaget för en specifik månad skulle ta slut kan det bli stopp för lån till nästa månad.

E-media är gratis för låntagarna. Där finns en begränsning på 10 lån per 28 dagars-period.

Inköpsförslag och extern kritik

Biblioteken i Markaryds kommun uppmuntrar inköpsförslag från låntagarna. För att inköpsansvariga ska beakta ett förslag måste den som lämnar förslaget ha ett lånekonto i kommunen. Ett så kallat Onlinekonto gäller inte. Inköpsförslagen införlivas i den ordinarie inköpsprocessen med målet att skapa ett allsidigt mediebestånd för alla genom en kombination av inköp baserat på personalens erfarenheter, yrkeskompetens och lokalkännedom samt efterfrågan, kvalitet, och nödvändighet. Medieplanens etiska och allmänna riktlinjer måste efterlevas.

Om ett ickeköp/inköp ifrågasätts via digitala kanaler eller fysiskt på plats på biblioteken i kommunen tar inköpsansvariga den externa kritiken i beaktande och diskuterar den gemensamt. Inköpsansvariga motiverar sitt beslut till Kultur- och fritidschefen som beslutar om en lämplig väg framåt vad gäller mediets vara eller icke vara samt hur kommunikationen kring beslutet förmedlas.

Gåvor

Gåvor av medier tas emot i undantagsfall. Av intresse kan vara medier till lokalsamlingen. Det kan inte garanteras att material som efter bedömning tas emot görs tillgängligt för utlån eller sparas. Ingen ersättning utgår.

Vid ett antal tillfällen per år skickar Kulturrådet via distributionsstödet lådor med böcker som biblioteket får välja att göra vad de vill med. Vuxenbibliotekarien i Markaryd och Verksamhetsutvecklaren ansvarar för att gå igenom dessa böcker och iordningsställer de som görs tillgängliga för utlån på Markaryds bibliotek. Personalen på Strömsnäsbruks och Traryds bibliotek är välkomna att gå igenom försändelserna om de önskar.

Gallring/magasiner

Sista anhalten i mediernas kretslopp är gallring och magasinering. Detta arbetsmoment är en viktig del i personalens uppbyggnad och bibehållande av ett allsidigt mediebestånd.

Gallring

Biblioteken i Markaryds kommun har som avsikt att följa det mediestrategiska arbetssättet som går under namnet CREW (<https://www.umea.se/sida/sverigesdepabibliotekochlanecentral>). CREW är en förkortning som på svenska innebär: Kontinuerlig, Översyn, Utvärdering, Gallring. Genom en uppsatt formel kan personalen bedöma om en bok bör gallras. Formeln lyder ålder/efterfrågan/slitage.

- ålder = år sedan utgivning
- efterfrågan = år sedan senaste utlån (lånestatistik)
- Slitage = MUSTIE
  - M = Misleading - felaktiga fakta
  - U = Ugly - utslitna, fläckiga
  - S = Superseded - finns nyare utgåva – eller bättre bok i ämnet
  - T = Trivial - inget avsevärt litterärt eller vetenskapligt värde
  - I = Irrelevant - motsvarar inte behov, t ex dubletter efter en tid
  - E = Elsewhere - går att låna in/hitta digitalt

Gallringsförfarande baseras utöver denna objektiva metod på personalens kännedom om litteraturen, låntagarna, biblioteket och lokalsamhället.

Använder vi ovanstående formel är målet att skapa en attraktiv samling utan slitna böcker och onödiga dubletter. Sammantaget bör vi sträva efter ett nollsummespel där minst lika mycket gallras som införlivas i beståndet.

Gallring sker kontinuerligt i vardagen genom MUSTIE och större gallringar med hjälp av hela CREW-formeln följer en treårig cykel på folkbiblioteken. Genom utskrivna listor över utlåningsstatistik på en specifik avdelningen går personalen igenom beståndet. Var varje enskilt bibliotek befinner sig i gallringsförfarandet varierar. Cykeln rör sig i en loop från magasin till skönlitteratur till facklitteratur och tillbaka till magasin.

Magasinering

Där finns ett större magasin på Markaryds bibliotek och ett mindre på Strömsnäsbruks bibliotek. Traryds bibliotek har säsongsböcker magasinerade. Skolbiblioteken saknar magasin. Strömsnäsbruks bibliotek har dessutom böcker från ett tidigare föreningsbibliotek i magasinet. Böcker magasineras då personalen bedömer att de eventuellt kan efterfrågas i framtiden. Bibliotekets policy är att vara restriktiva vad gäller magasinering. Magasinerade böcker är undantagna från CREW-modellen för gallring. För att en bok ska magasineras ska de uppfylla något av följande kriterier:

- Lokal litteratur
- Kanon och klassiker, eller vara på väg att bli det
- Standardverk
- Delar av en författares samlade verk
- Del i en serie
- Säsongsböcker; till exempel julböcker
- Årsböcker
- Biografier/memoarer över kända personer
- Äldre upplagor som fortfarande efterfrågas

Mål och analys

Genom att följa Medieplanens tankar och riktlinjer, i kombination med rådande styrdokument, hoppas biblioteksverksamheten uppnå målet att kunna erbjuda kommunens invånare ett medieutbud i toppklass. Blandningen av objektiva uppsatta riktlinjer och personalens erfarenheter, yrkeskompetens och lokalkännedom syftar till att optimera användningen av mediebudgeten och nyttjandet av beståndet.

Som avslutning presenteras här nedan ett axplock av statistik från Kungliga bibliotekets årliga sammanställning. Fokuset ligger på att presentera och jämföra Markaryd med Kronoberg och Sverige med fokus på bestånd, utlån och prioriterade grupper.

Genom att ta dessa siffror i beaktande och analysera dem med hjälp av Mediepolicyn strävar biblioteken i Markaryds kommun mot att ständigt utmana sin egen verksamhet att erbjuda överlägsna medieutbud i toppklass.

STATISTIK FRAMPLOCKAD UR KUNGLIGA BIBLIOTEKETS ÅRLIGA SAMMANSTÄLLNING

	Totalt fysiskt bestånd		Totalt fysiskt bestånd per/inv		Andel nyförvärv av fysiskt bestånd			
	2024	2023	2024	2023	2024	2023		
Markaryd	56 055	55 349	5,64	5,49	4%	5%		
Kronoberg	789 897	786 958	3,88	3,86	6%	6%		
Sverige	30 028 919	30 830 186	2,84	2,92	6%	6%		
	Totalt antal fysiska lån med skriven text		Totalt antal fysiska lån med skriven text per/inv		Varav omlån		Utlån av tryckta böcker av barn och ung per/0-17 år	
	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023
Markaryd	42 617	45 738	4,7	5	38%	40%	14	15
Kronoberg	1 112 217	1 092 274	5,8	5,8	30%	31%	15	14
Sverige	49 906 733	48 705 439	5,0	5	35%	35%	13,3	12,6
	Bestånd av medier för personer med läsnedsättning		Utlån av medier för personer med läsnedsättning		Andel utlån av motsvarande fysiska bestånd för personer med läsnedsättning, utlåningsgrad			
	2024	2023	2024	2023	2024	2023		
Markaryd	3 999	4 036	-	2 612	-	65%		
Kronoberg	38 932	36 665	35 459	36 922	91%	101%		
Sverige	1 198 042	1 239 347	1 198 042	1 406 587	109 %	113%		

	Antal svenska titlar på fysiska medier		Andel titlar på svenska språket på fysiska medier		Antal titlar på nationella minoritetsspråk på fysiska medier		Andel titlar på nationella minoritetsspråk på fysiska medier		Antal titlar på utländska språk på fysiska medier, inkl. musik	
	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023
Markaryd	40 033	39546	94%	94%	370	353	0,87%	0,84%	2 358	2 252
Kronoberg	462 192	456954	89%	90%	4 105	4 158	0,79%	0,81%	50 416	49 351
Sverige	17 343 660	17468308	84%	84%	297 305	340 336	1,44%	1,64%	2 943 238	2 923 972
	Bestånd av tryckta böcker för barn och unga		Totalt antalet fysiska lån av tryckta böcker för barn och unga		Utlåningsgrad av det fysiska beståndet för barn och unga		Antalet procent av de totala utlånen			
	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023		
Markaryd	22 149	21 490	27 282	30 176	123%	140%	64%	66%		
Kronoberg	311 229	308 034	636 223	620 096	204%	201%	57%	57%		
Sverige	11 801 457	12 033 154	28 763 480	27 408 519	244%	228%	58%	56%		

Giltighetstid och revidering av Medieplanen
Medieplanen gäller tills vidare.

Medieplanen är ett levande dokument som vid behov kommer att ses över och eventuellt revideras varje år.